

LUONTOPOLKU DAMMEN

Taalintehtaan luontopolku Dammen on 700 metriä pitkä ja sen varrella on monipuolista luontoa ja vanhaa kulttuuria. Polku on merkitty värimerkein.

Mukavaa kävelyretkeä!

Tekstit: Matts Cygnel & Sanna-Mari Kunttu
Piirrokset: Sanna-Mari Kunttu
5/2016

1. Masuuni

Olet Taalintehtaan masuunin raunioiden alueella. Ensimmäinen masuuni, ensimmäisiäkoko Suomessa, aloitti toimintansa 1686. Masuuni jälleenrakennettiin vuonna 1850 jase oli toiminnassa kevääseen 1928 saakka. Rautaa taottiin malmista hiilen avulla. Sivutuotteena muodostui sinivihreää lasimaista kuonaa, slagia, jota käytettiin rakennustiilenä ja jopa korukivenä. Ruukinmuseossa on pienoismalli masuunista.

neidonkieli

Paljaat kalliot varastoivat lämpöä päivisin, maaperä on usein rehevää ja kasvukausi pitkä. Siksi Taalintehtaalla on mielenkiintoisia kasveja ja eläimiä - jopa sellaisia, jotka ovat kulkeutuneet tänne ruotsalaisen malmin mukana Utöstä Tukholman eteläsaaristosta.

Harvoin näkee niin korkeita ja suorarunkoisia saarnia kuin edessäsi, lähellä kallioseinämää. Suomessa saarnia esiintyy luonnollisesti vain Etelä-Suomessa ja se on kasvupaikaltaan vaativin lehtipuumme. Saarni viihtyy parhaiten rehevillä ja kosteilla rinteillä.

saarni

Yksi mielenkiintoisimmista kasveista on neidonkieli. Sanotaan, että suurimmat neidonkieliesiintymät koko Suomessa ovat Taalintehtaalla. Neljä perhoslajia, joiden toukat ovat riippuvaisia neidonkielestä, löytyvät myös Taalintehtaalta. Lajit ovat Suomessa hyvin harvinaisia ja uhanalaisia. Taalintehtaan neidonkielistä löydettiin vuonna 2012 Suomelle uusi kovakuoriaislaji *Longitarsus exsoletus*.

2. Pato

Vesivoiman takaamiseksi palkeille kuivan alkukesän aikana rakennettiin 1700-luvulla pato tähän kohtaan, hieman masuunin yläpuolelle. Lammen rannoilla kukkii keltakurjenmiekkkoja ja lammessa on ruutanoita.

Ehkä köynnöstävä karhunköynnös on juuri kukassa? Tämä vaaleanpunakukkainen muunnos tyyppinen juuri Taalintehtaalle. Tämä koristekasvi tuotiin Suomeen 1700-luvulla, mutta se on paikoin päässyt leviämään luontoon ja uhkaa nyt alkuperäiskasvillisuutta. Siksi se on luokiteltu haitalliseksi vieraslajiksi.

karhunköynnös

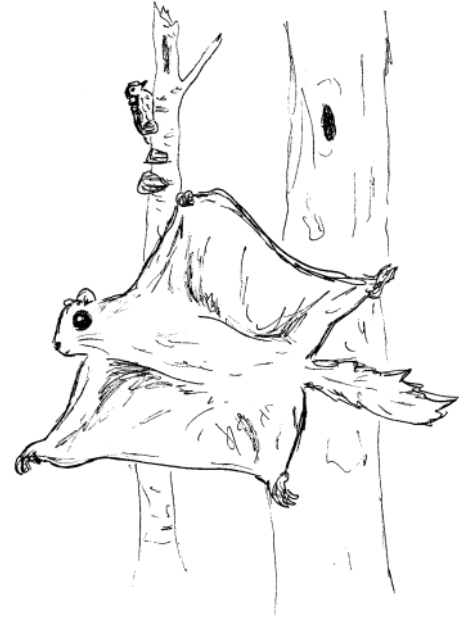
keltakurjenmiekkka

3. Rantalehto

Olet rantalehdossa, jossa suurimman tervalepän ympärystymitta on yli 2 metriä rinnankorkeudelta. Näissä vanhoissa kolopuissa viihtyvät mm. pikkutikka, käenpiika, harmaapäätikka ja mahdollisesti liito-orava. Vanhat puut ja etenkin lahot puut ovat tärkeitä myös monille muille lajeille. Laholla puulla elää suuri joukko mm. kääpiä, kovakuoriaisia ja muita hyönteisiä sekä jäkäliä ja sammalia.

Käävillä ja muilla lahottajasienillä on merkittävä rooli luonnossa ja juuri kääpien tekemä lahottaminen pitää metsät elinvoimaisina ja ravinteet kierrossa. Ilman kääpiä metsät vähitellen hautautuisivat kuolleiden, lahoamattomien puiden alle. Vanhoista vaahteroista voit löytää valkoista, usein sammalen peittämää vaahterankääpää ja rannan tervalepistä ruskeaa lepänkääpää.

Jatka polkua tielle ja siitä vasemmalle.

4. Kalliokedot

Vasemmalla puolella on Taalintehtaalle tyypillinen kallio lämpöä rakastavine kasveineen. Kalliokedot ovat lajistoltaan rikkaita ja monipuolinen kasvilajisto houkuttelee paikalle paljon perhosia ja muita hyönteisiä. Kalliolta voit löytää kalliokielon, haisukurjenpolven, keto-orvokin, heinäratamon, mäkitervakon ja nurmilaukan sukuisia muita kasveja.

kalliokielo

heinäratamo

haisukurjenpolvi

mäkitervakko

keto-orvokki

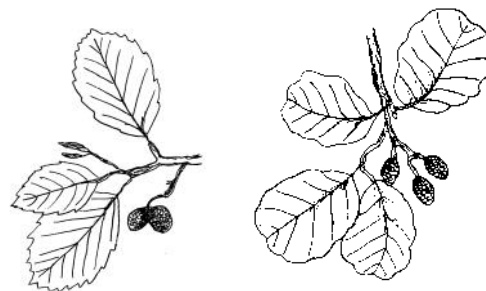

nurmilaukka

5. Leppälajit

Tässä ovat vierekkäin molemmat leppälajimme. Harmaaleppä on tien oikealla puolella aivan suuren männyn vieressä. Harmaalepän lehdet ovat suipommat ja ryppyisemmät kuin tervalepän. Harmaalepän kävyissä on myös lyhyemmät varret. Harmaaleppä on vähälukuinen rannikolla, kun taas tervaleppä on yleinen.

Tervaleppä viihtyy kosteammilla, ravinteisilla paikoilla. Leppien juuret toimivat yhteistyössä bakteerien kanssa, jotka helpottavat puun typen ottoa maaperästä. Siksi sen ei tarvitse syksyllä varastoida lehtiensä typpirikasta lehtivihreää, vaan pudottaa lehtensä vihreinä.

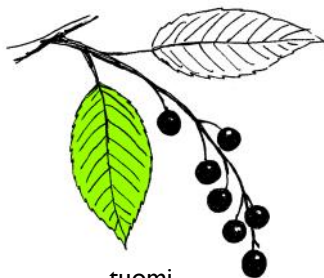

harmaaleppä

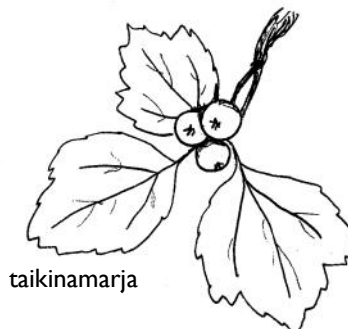
tervaleppä

6. Lehtokasveja

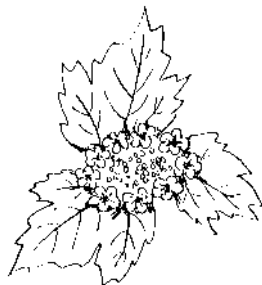
Täällä pumppuhuoneen lähellä, ravinteikkaalla metsänpohjalla kasvaa lehtokasvillisuutta. Sinivuokot kukkivat keväällä, mutta sen lehdet säilyvät vihreinä läpitalven. Pensaiden joukosta voi löytää mm. tuomen, koiranheisin ja taikinamarjan. Täältä voit löytää myös myrkyllistä punakoisoa, joka kiemurtelee ylöspäin pensaissa. Kukista näkee, että se on perunan sukulainen. Punakoisoa on käytetty lääkkeenä kihtiin ja reumatismiin.

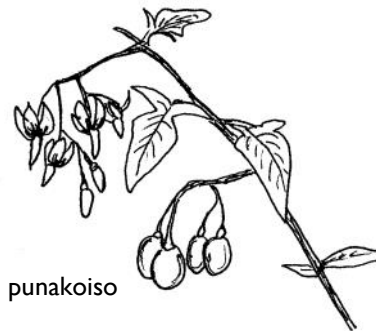
tuomi

taikinamarja

koiranheisi

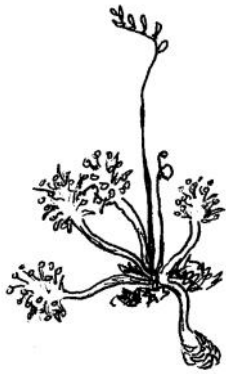

punakoiso

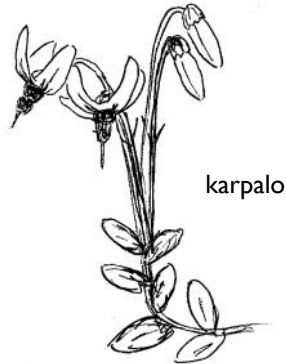
7. Hyllyvä suo

Edessäsi on Lilla Masugnsträsket eli Pieni Masuunijärvi, joka sijaitsee 15 m merenpinnan yläpuolella. Hyllyvä suo kelluu, minkä voi havaita sen reunoilta. Järvessä on pikkusaaria, jotka vaeltavat ympäriinsä. Suossa kasvaa tyypillisiä suokasveja, kuten pyöreälehtikihokki, karpalo, raate, suokukka ja leväkkö. Suon harvinaisuuksista voi mainita ruskopiirtoheinän.

Joillakin Taalintehtaan kallioilla, kuten täällä, kasvaa uhanalainen vuorimunkki. Sen tunnistaa pienistä pallomaisista sinisistä kukinnoista.

pyöreälehtikihokki

karpalo

suokukka

leväkkö

ruskopiirtoheinä

raate

vuorimunkki

8. Sudenkorentojen paratiisi

Suo ja järvi tarjoavat sudenkorenoille sopivia elinympäristöjä, sillä niiden elinkierto on liittyy kolmivaiheinen, vaillinainen muodonvaihdos: muna, toukka ja aikuinen. Sudenkorenon toukat ovat petoja, jotka elävät vedessä enne kuin kipuavat maalle kuoriutuakseen aikuisiksi sudenkorenoiksi. Tämä kehitysvaihe voi kestää jopa niinkin pitkään kuin 6-7 vuotta. Myös aikuiset sudenkorennot ovat petoja ja isot silmät auttavat muiden lentävien hyönteisten, kuten hyttysten, jahtaamisessa.

Syyskesällä voi päästä ihailemaan punasyyskorentoja. Ne kerääntyvät parviksi nauttimaan kalliosta huokuvasta lämmöstä. Rauhoitettu lummelampikorento viihtyy niin ikään Pienen Masuunijärven ympäristössä.

punasyyskorento

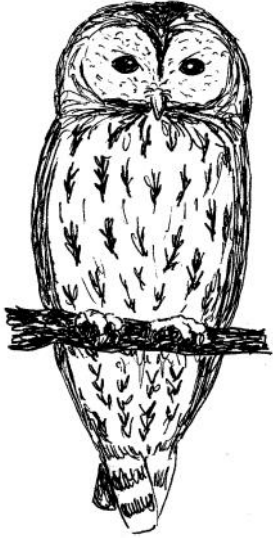
9. Vaihtelevaa metsää

Matkalla kohteeseen 10 huomaat, kuinka nopeasti luontotyytit vaihtelevat saaristossa. Rehevät lehdot ja karummat kangasmaat ovat rinta rinnan. Metsien vaihtelu tarkoittaa myös elinympäristöjen vaihtelua, mikä on luonnon monimuotoisuuden perusta. Moninaiset elinympäristöt pitävät yllä rikkaampaa eliölajistoa.

Kun kuljet eteenpäin, jää oikealle kallio, joka nousee yli 30 m merenpinnan yläpuolelle ja tarjoaa mahtavat näkymät merelle yli Taalintehtaan kylän. Parhaiten voi kalliolle kiivetä pohjoispuolelta läheltä Pienen masuunijärven rantaan. Kallioilla on saaristomäntyjä, jotka mataluudestaan huolimatta ovat niin vanhoja, että ovat kehittäneet paksun kilpikaarnan.

10. Öiset saalistajat

lehtopöllö

Vanhat rakennukset sekä kolopuut tarjoavat sopivia päiväpiloja lepakoille. Kesäöinä voi nähdä lammen pintaa viilettäviä vesisiippoja tai aukeammilla paikoilla hyönteisiä kaikuluotaavia pohjanlepakoita. Ma-suunin rauniot sekä alueen lukuisat maakellarit tarjoavat lisäksi suosijaisia talvehtimisaikkoja lepakoille.

Kevättalven öinä voi läheisestä puistosta kuulla lehtopöllön aave-
maista soidinhuutoa. Ääni on korkea yksitavuinen "huu", jota seuraa
pieni tauko ja väräjävä huuto. Huuhkajan kumeea huhuilua voi kan-
tautua järvien takaisista metsistä. Sen kauas kantautuva ääni on kak-
siosainen, matala "UU-uh". Hyvällä säällä ääni voi kantautua jopa
neljän kilometrin päähän.

Kiitos mielenkiinnostasi!

TAAALINTEHTAAN PATIKKAPOLUT

Seuraa polkua
Google Mapsissa.

www.VisitKemiönsaari.fi
+358 (0)2 4260 170
tourism@visitkimitoon.fi

 KIMITÖÖN
KEMIÖNSAARI